

N:o 239.

Af herr **D. Persson** i Tällberg, *i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 14, 17 och 25 riksdagsordningen.*

Allt sedan det nya representationsförslaget antogs, hafva många förslag blifvit väckta inom Riksdagen, hvilka afsett ändring af bestämmelserna rörande den politiska rösträtten. Dessa förslag hafva varit något olika till formen och hafva afsett mer eller mindre långt gående reformer och ändringar af de i nu gällande riksdagsordning stadgade vilkor för valrätt till Andra Kammaren. Men alla förslag hafva dock varit lika deri, att de afsett en utsträckning af den politiska rösträtten och att mera hänsyn skulle tagas till personlighetsprincipen eller människovärdet vid valrättsbestämmelserna än förhållandet nu är.

Andra Kammaren har ock för sin del mångfaldiga gånger beslutat en nedsättning af det s. k. politiska strecket, under det att Första Kammaren lika många gånger förkastat hvarje sådant förslag. Erkännas måste dock, att röster höjt sig äfven inom Första Kammaren till förmån för en utsträckning af den politiska rösträtten.

Opinionsyttringar i landet hafva ock varit kraftiga till förmån för en rösträttsutsträckning. Dessa opinionsyttringar hafva tagit sig uttryck i stora rösträttsmöten och i rösträttspetitioner till regering och riksdag, underskrifna af hundra tusentals myndiga män och qvinnor i vårt land. Man hade anledning att hoppas, det de personer skulle vara snart räknade, hvilka anse att svenska folket icke ännu skulle vara moget för en utsträckning af den politiska rösträtten. Och man hade så mycket större anledning dertill, sedan regeringens förste man, hans excellens herr statsministern inför Andra Kammaren den 22 mars 1893 derom yttrade: »att

ett ärende så viktigt och ingripande, som det förevarande, helt naturligt ej kunnat annat än tilldraga sig statsrådets uppmärksamhet».

Och samme man förklarade vidare vid samma tillfälle, att statsrådet fortfarande skulle egna den viktiga frågan all uppmärksamhet.

Regeringen hade ock anbefalt statistiska utredningars verkställande rörande rösträttsförhållandena och företagit bearbetningar af det statistiska materialet samt sålunda sjelf tagit rösträttssaken om hand. Man hoppades därför, att regeringen skulle komma med ett rösträttsförslag, som skulle vara väl utarbetadt och genomtänkt samt gå billiga och rättvisa anspråk till mötes.

I nådig proposition n:o 41 har ock Kongl. Maj:t till Riksdagen aflemnat ett rösträttsförslag. Dess formella del skall jag icke beröra, liksom jag icke heller skall yttra mig om, huruvida förslaget är väl utarbetadt och genomtänkt. Men jag kan icke underlåta att beröra dels de synpunkter, från hvilka Kongl. Maj:t synes hafva utgått och dels förslagets reella innebörd.

Det synes oförtydligt framgå, att vederbörandes sträfvan gått derpå ut, huruvida det vore möjligt att vidtaga några större eller mindre förändringar eller omskrifningar af valrättsbestämmelserna i nu gällande riksdagsordning, utan att förändringarna i realiteten skulle hafva någon verkan.

Jag ledes ofrivilligt till detta antagande så väl af den föreslagna lagtexten som ock af föredragande departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet, deri bland annat förekomma följande ord: »Den utsträckning af valrätten, som följer af ofvan angifna bestämmelser, synes, hvad landet angår, kunna vidtagas utan att gifva anledning till den farhåga, att någon förändring i Andra Kammarens karakter och sammansättning deraf skulle blifva en följd.»

Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle visserligen, genom streckets sänkning till 600 kronors inkomst, valmännens antal på landet ökas med 27,099 personer och i städerna med 16,463 personer samt genom nedsättning till 3,000 kronors fastighetstaxeringsvärde för arrendatorer, skulle de valberättigade arrendatorernas antal ökas med 2,461 personer.

Således skulle, om Kongl. Maj:ts förslag antoges, valmanscorpsen i hela landet ökas med tillsammans 46,023 personer. Men Kongl. Maj:ts förslag, liksom den föreliggande statistiken, lemna ingen upplysning om, huru många af nuvarande valmän skulle förlora sin rösträtt genom den höjning af åldersgränsen och bestämmelsen om bevillnings erläggande, som inne-

hålles i det kongl. förslaget. Det är således omöjligt att på förhand beräkna, huruvida genom antagande af Kongl. Maj:ts förslag valmanscorpsen skulle ökas eller minskas. Så mycket torde dock vara säkert, att icke någon afsevärd ökning, om ens någon sådan, kan blifva en följd af berörda förslag, att icke tala om dess absoluta betydelselöshet för de valkretsar, der det högre bevillningsafdraget tillämpas.

Hvad som för mig särskildt gör Kongl. Maj:ts förslag minst sagdt motbjudande, är det förhållandet, att Kongl. Maj:t ej ansett egarne af små jordlotter eller fastigheter vara värda eller mogna för politisk rösträtt.

Jag tror dock, att allmogemännen eller de små fastighetsegarne på landet, om ock deras lilla jordtorfva är värd blott några få kronor, äro besjälade af en lika varm fosterlandskärlek och att de i farans stund skola vara lika måna om att värna fosterlandets frihet och sjelfständighet om hem och härd samt att de äro lika mycket politiskt vederhäftige som den, hvilken har en årlig inkomst af 600 kronor.

Då Kongl. Maj:t lagt bevillningen till grund för den politiska rösträtten, synes Kongl. Maj:t hafva förbisett eller icke tillräckligt beaktat den omständigheten, att många af de små hemmansegarne äfven kunna vara taxerade för en inkomst af 550 kronor och ega en fastighet, som är taxerad för t. ex. 900 kronor, och sålunda måste erlægga lika hög bevillning, som den, hvilken har en inkomst af 600 kronor. Och derjemte skola fastighetsegarne bidraga till allmänna vägars underhåll och, ännu en tid åtminstone, aflöna soldat eller erlægga annan dermed jemförlig utgift, hvilka onera äfven torde böra betraktas som utgifter till staten. På sådant sätt kan en mindre fastighetsegare nödgas betala större utgifter till staten än den, som har en inkomst af 600 kronor; men fastighetsegaren skulle det oakadt allt fortfarande vara i saknad af politisk rösträtt och det på grund af ett förslag, som byggt den politiska rösträtten på grundvalen af de skattebidrag, hvilka erläggas till staten.

Med dessa jemförelser har jag ingalunda velat påstå, att inkomsttagarne blifvit för mycket gynnade enligt Kongl. Maj:ts förslag, utan jag anser tvärtom, att man, i enlighet med Andra Kammarens derom flere gånger fattade beslut, borde gå något längre äfven åt det hållet; men jag har velat framhålla den medborgarklass, som Kongl. Maj:t förbisett.

Till belysning af denna sak och som ytterligare motiv för mitt förslag, torde det tillåtas mig, att lemna några uppgifter från den valkrets jag representerar. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle i den valkretsen

endast omkring trettio nya valmän tillkomma, under det att genom den föreslagna höjningen af åldersgränsen sannolikt flere skulle förlora sin rätt, hvadan det blefve en reform bakåt.

Om deremot, såsom jag tager mig friheten föreslå, valrätten utsträcktes till alla kommunalt röstberättigade, så skulle valmanscorpsen i samma valkrets ökas med något öfver ett tusen personer, deraf 937 fastighetsegare, hvilka alla äro jordbrukare.

Genom det s. k. politiska streckets sänkning ner till alla kommunalt röstberättigade blefve det för inkomsttagarne ett femhundrakronorsstreck, hvarigenom man, enligt mitt förmenande, hade garanti mot den af mången uttalade farhågan för, att personer, som i ekonomiskt afseende ingenting hafva att förlora, skulle få deltaga i valet af representanter till Riksdagen.

Å andra sidan skulle man ock genom det politiska streckets sänkning ner till census för kommunal rösträtt vinna en afsevärd garanti mot det nu allmänt rådande missnöjet med den politiska rösträtten, hvilket missnöje ej utan fara för en lugn och sansad utveckling kan få lemnas obeaktadt.

På grund af hvad jag anfört får jag vördsamt föreslå,

1:o) att Riksdagen för sin del måtte antaga till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till ändrad lydelse af § 14 i riksdagsordningen:

§ 14.

Valrätt tillkommer inom den kommun, der han bosatt är, en hvar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man; dock medför ej eganderätt till jordbruksfastighet valrätt för annan än den, som fastigheten sjelf begagnar;

2:o) att Kongl. Maj:ts nådiga proposition n:o 41 ej må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 14 april 1896.

D. Persson

i Tällberg.